

ΜΑΝΤΑΛΕΝΑ ΒΑΛΙΟ ΤΑΝΕΤ

Αγαπημένη μας δασκάλα

μυθιστόρημα

Μετάφραση από τα ιταλικά

ΦΩΤΕΙΝΗ ΖΕΡΒΟΥ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

«Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.»

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 662

Μανταλένα Βάλιο Τανέτ, *Αγαπημένη μας δασκάλα*

Maddalena Vaglio Tanet, *Tornare dal bosco*

Μετάφραση: Φωτεινή Ζερβού

Υπεύθυνη έκδοσης: Σταύρη Ιωαννίδου

Διόρθωση: Αλέκα Πλακονούρη

Σελιδοποίηση: Χριστίνα Κωνσταντινίδου

Σχεδιασμός εξωφύλλου: k2design

Copyright© Marsilio Editori s.p.a., 2023

This edition published in arrangement with Grandi & Associati.

Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΒΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), 2022

Πρώτη έκδοση στην ιταλική γλώσσα από τις εκδόσεις

Marsilio Editori® s.p.a. Βενετία, 2023

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη.

Αθήνα, Μάρτιος 2026

KET E656 ΚΕΠ 97/26

ISBN 978-960-16-8821-3

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΙΓΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 23 10.70.63.54, 23 10.70.67.15, ΦΑΞ: 23 10.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΑΝΤΙ ΝΑ ΠΑΕΙ στο σχολείο, η δασκάλα μπήκε στο δάσος.

Στο ένα της χέρι έσφιγγε την εφημερίδα που μόλις είχε αγοράσει και στο άλλο τη δερμάτινη τσάντα με τα τετράδια, τα διορθωμένα γραπτά, τα στιλό και τα ξυσμένα μολύβια. Δε δίστασε ν' αφήσει πίσω της τον δρόμο, σαν να ήταν εξαρχής προορισμός της το δάσος. Πατούσε σε ένα χαλί από γυαλιστερά, πεσμένα καφετιά φύλλα, που της θύμιζαν ωμά εντόσθια.

Παράτησε γρήγορα την εφημερίδα και την τσάντα: κάποια στιγμή είχε χαλαρώσει το σφίξιμο και, χωρίς να δώσει σημασία, συνέχισε να προχωρά. Ακολούθησε για λίγο ένα μονοπάτι, ίσως την οδηγούσαν μηχανικά τα βήματά της, μετά το άφησε πίσω της και άρχισε να ανεβοκατεβαίνει πλαγιές. Είχε την εντύπωση ότι περπατούσε γρήγορα και το τοπίο έμοιαζε να κυλάει ολόγυρά της. Καστανιές, φουντουκιές και σημύδες έγιναν στίγματα και ρυάκια χρωμάτων, ο ουρανός ήταν σαν να ξεχείλιζε πίσω από τους λόφους, η γη χόρευε κάτω από τα πόδια της σαν πλωτή εξέδρα.

Στο οροπέδιο ο ήχος από τα γρήγορα βήματά της ακουγόταν σαν τύμπανο που την ανάγκαζε να επιταχύνει. Ένιωθε ότι τα χτυπήματα έρχονταν κάτω από τη γη· κάποιος χτυπούσε κάτω από το χώμα για να την αναγκάσει να προχωρήσει, να τη διώξει μακριά.

Ύστερα από πολλές ώρες η κούραση την ανάγκασε να επιβραδύνει. Σκόνταφτε, τα χείλη της κολλούσαν και συνέχιζε να καταπίνει σαν να ήθελε να κατεβάσει κάτι, μια μπουκιά που της είχε σταθεί στον λαιμό, και ένιωθε ότι η καρδιά της είχε κουραστεί από το αδιάκοπο περπάτημα. Η φούστα της είχε λεκέδες λάσπης και οι κάλτσες της είχαν τρουπήσει σε διάφορα σημεία από τα βάτα.

Η μέρα είχε προχωρήσει, το χρώμα του ουρανού άλλαζε από γαλάζιο σε μπλε. Ένα μισοφέγγαρο ανέτειλε από την κορυφή του βουνού. Η δασκάλα ένιωσε στο σώμα της τον κρύο βραδινό αέρα, και αυτή η γνώριμη αίσθηση της ξανάφερε ένα ψήγμα διαύγειας, που την έκανε να υποφέρει πραγματικά.

Είχε σακροφαλώσει στον λόφο που ονομαζόταν Ροβέλλα και από εκεί πάνω έβλεπε το χωριό που γεννήθηκε, το Μπίλι. διέκρινε τη στέγη της εκκλησίας και το καμπαναριό, τα φώτα που άναβαν το ένα μετά το άλλο καθώς σουρούπωνε. Τα έβλεπε, αλλά δεν μπορούσε να τα ερμηνεύσει, της φαινόταν σαν απομεινάρια ενός ξεχασμένου πολιτισμού.

Είχε φτάσει μέχρι εκεί χωρίς να το θέλει, σπρωγμένη σαν αιχμάλωτη με δεμένα μάτια. Το στομάχι της έκανε συσπάσεις, τα παπούτσια της την είχαν χτυπήσει στις φτέρνες και επίσης πονούσε το πρόσωπό της, γιατί όλες αυτές τις ώρες έσφιγγε τα δόντια. Δεν μπορούσε να κατεβεί στο χωριό, ούτε να γυρίσει πίσω, η θολή ανάμνηση του σπιτιού και των ανθρώπων που γνώριζε την τρομοκρατούσε.

Το δάσος, αντίθετα, δεν το φοβόταν, είχε μεγαλώσει μια εποχή που το χρησιμοποιούσαν όπως τα βοσκοτόπια και τα χωράφια. Πήγαινε στο δάσος από μικρό κορίτσι, μαζί με τον ξάδελφό της, ακόμη και τη νύχτα, για να μαζέψουν μανιτάρια. Έβγαιναν μόνοι τους μόλις σκοτεινίαζε, ανέβαιναν από το πιο σύντομο και απότομο μονοπάτι, που ξεκι-

νούσε πίσω από τα λιγοστά, ριζωμένα στους πρόποδες του λόφου σπίτια. Κρατούσαν μια λάμπα και δύο ραβδιά, για να ανοίγουν δρόμο ανάμεσα στους θάμνους και να παραμερίζουν τους σωρούς από φύλλα, και ένα ψάθινο καλάθι για τα λάφυρά τους. Μύριζε έντονα μούχλα, κι εκείνοι ήξεραν να ακολουθούν τις διαδρομές της σήψης ανάμεσα στα χορτάρια μέχρι να ανακαλύψουν το μανιτάρι. Όταν έβρισκαν τεράστια πορτσίνι, έβριζαν από χαρά. Κατά τα άλλα επικοινωνούσαν με νοήματα και αγκωνιές και πιάνονταν από το χέρι μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις (ένας ασβός που περνούσε πολύ κοντά, ένα άσχημο γλίστρημα, ένα στραμπούληγμα).

Ήξεραν κάθε στροφή του μονοπατιού, τις ρίζες που ξεπρόβαλλαν από το χώμα, τα σημεία που το έδαφος είχε υποστεί καθίζηση, τα περάσματα των ζαρκαδιών και τα ξέφωτα όπου κάθονταν να κοιμηθούν, τις εγκαταλειμμένες φωλιές αλεπούδων και τους ροκανισμένους κορμούς από τους μυωξούς. Η αυγή ξεπρόβαλλε με ένα ντροπαλό σταχτί φως, που έκανε τις κορφές των δέντρων να φαίνονται ακόμη πιο σκούρες. Πήγαιναν επίσης να μαζέψουν κάστανα, σπάζοντας τα αγκαθωτά περιβλήματα με τις μπότες τους.

Τώρα ήταν Οκτώβριος, υπήρχαν κρυμμένα μανιτάρια και κάστανα καταγής, αλλά ήταν το 1970 κι αυτή ήταν σαράντα δύο χρόνων.

Η δασκάλα άφησε πίσω της το χωριό. Έτρεμε ολόκληρη, τα φτερουγίσματα ανάμεσα στα κλαδιά τα ένιωθε στο στήθος της, σαν ταχυκαρδία. Ξαφνικά θυμήθηκε την εγκαταλειμμένη καλύβα, ένα παλιό καταφύγιο για ζώα και εργαλεία, με τη μισοκατεστραμμένη στέγη. Έπρεπε να συρθεί μέχρι την κορυφή του λόφου, όπου το δάσος είχε καταπιεί τα μονοπάτια, οι θάμνοι και οι γαζιές έπνιγαν τα υπόλοιπα δέντρα. Για να σκαρφλώσει στην πλαγιά, πια-

νόταν από τα ρείκια και ακουμπούσε τα γόνατά της στους βράχους.

Πριν από μερικά χρόνια είχαν επιδιορθώσει τη στέγη της καλύβας με ελενίτ, μετά όμως κανένας δεν είχε τον χρόνο και το κουράγιο να ασχοληθεί για να καθαρίσει τη βλάστηση. Έλειπε η σκάλα που οδηγούσε στο ξύλινο πάταρι και τα κλαδιά της ακακίας είχαν μπει στο εσωτερικό από τα σπασμένα παράθυρα. Στο πάτωμα υπήρχε ακόμα άχυρο, που δεν είχε σαπίσει εντελώς, και σε μια άκρη παλιά μαχαίρια κλαδέματος, τσουγκράνες και δρεπάνια.

Η δασκάλα προχώρησε τρεκλίζοντας, χωρίς να δώσει σημασία σε τίποτα: ήταν παραζαλισμένη και οι εικόνες που περνούσαν από το μυαλό της δεν είχαν καμία σχέση με όσα έβλεπε μπροστά της. Μόλις πέρασε το κατώφλι, σωριάστηκε στο πάτωμα και έμεινε ακίνητη.

ΜΕ ΔΥΣΚΟΛΙΑ ξύπνησε εκείνο το πρωί, όπως συνήθως. Ακουμπούσε το ξυπνητήρι πάνω σε ένα πιατάκι, που μέσα είχε βάλει μερικά κέρματα, έτσι όταν άρχιζε να χτυπά, οι δονήσεις τα έκαναν να χοροπηδούν και να δημιουργούν ανυπόφορο θόρυβο. Το έκλεινε στα τυφλά με ένα δυνατό χτύπημα, και τα νομίσματα έπεφταν κουδουνίζοντας στα πλακάκια του δαπέδου και σχημάτιζαν ένα μεταλλικό βουναλάκι.

Η δασκάλα σηκώθηκε και άναψε το μάτι κάτω από την καφετιέρα, που είχε ετοιμάσει από το προηγούμενο βράδυ. Μόνο μετά τον καφέ αρχίζει να λειτουργεί το μυαλό μου, έλεγε. Άφησε το άδειο φλιτζανάκι στο τραπέζι, ανάμεσα στα στρογγυλά αποτυπώματα από τα φλιτζανάκια των προηγούμενων ημερών.

Στο μπάνιο έβγαλε το νυχτικό και έπλυνε τα μπράτσα και το πάνω μέρος του κορμιού της, προσπαθώντας να μην παραλείψει κανένα σημείο, γιατί ήξερε ότι ήταν απρόσεκτη και κάθε τόσο η γυναίκα του ξάδελφού της την προειδοποιούσε: «Σίλβια, αύριο που θα πας στο σχολείο, ν' αλλάξεις πουλόβερ, με τη θέρμανση μπορεί να ιδρώσεις». Σίγουρα είχε τύχει να μυρίζει ο ιδρώτας της. Η ίδια δεν το καταλάβαινε, αλλά δεν ήθελε να ενοχλεί τους άλλους, κυρίως τα παιδιά. Μπροστά στα παιδιά πρέπει να είμαστε περιποιημένοι και καθαροί, γιατί αυτά ήταν υποχρεωμένα

να είναι καθαρά και καλοχτενισμένα και αν έβλεπαν ότι ήταν βρόμικος ο λαιμός τους ή μαύρα τα νύχια τους, τα μάλωναν. Γι' αυτό συνήθιζε να πλένεται χρησιμοποιώντας άφθονο σαπούνι, κάθε βδομάδα κατανάλωνε ένα ολόκληρο σαπούνι με άρωμα λουλουδιών και ύστερα έριχνε ταλκ στις μασχάλες, στο εσώρουχο και στο εσωτερικό των παπουτσιών. Όμως παρέμενε άνθρωπος του χωριού, συνηθισμένη στην τσουγκράνα και στα ζώα, και ήξερε ότι μια μέρα εκεί θα επέστρεφε, μετά τη σύνταξη, και θα έριχνε χούφτες αλάτι στα κόκκινα σαλιγκάρια, για να τα διώξει πριν καταστρέψουν τον λαχανόκηπό της. Θα καθάριζε τις κουτσουλιές από το κοτέτσι, θα επιδιόρθωνε το κλουβί με τα κουνέλια και θα προσπαθούσε να θυμηθεί ότι πλένουν τα χέρια πριν από το φαγητό.

Έξω ο ουρανός ήταν καθαρός και το φως βοηθούσε να ξεχωρίσει την πλαγιά του λόφου, τα δέντρα και τα κτίρια. Δύο άνθρωποι τουλάχιστον την είδαν να περπατά στον φιδογυριστό δρόμο γύρω από την πλαγιά: η κυρία Μπέρτι, από το παράθυρο του σπιτιού της, που ήταν στριμωγμένο ανάμεσα σε δύο μουσμουλιές, και ο Τζούλιο Μόττα, που έπινε καφέ στο μπαλκονάκι του με τον γάτο στα γόνατά του.

Όλοι στη γειτονιά γνώριζαν τη δασκάλα. Είχε μετακομίσει στην Μπιέλλα από τότε που ήταν κοριτσάκι, για να σπουδάσει, και δεν έφυγε ξανά, μόνο για κάποιες εκδρομές με πούλμαν στην Κοιλάδα της Αόστα και στην Ελβετία, και στη Λιγουρία, για να βρέξει τα πόδια της στη θάλασσα. Η μόνη φορά που μπήκε σε αεροπλάνο ήταν για να επισκεφτεί κάποιους συγγενείς στη Μελβούρνη, στην Αυστραλία, αλλά δε μιλούσε καθόλου για το ταξίδι της, έλεγε μόνο «Ήταν ωραίο» ή «Αν κατά λάθος σκοτώσουν με το αυτοκίνητο ένα καγκουρό, μετά το ψήνουν στο μπάρμπε-

κιου», και όταν επέμεναν –«Μα τι λες, Σίλβια, γιατί τα σκοτώνουν;» και «Τα δύστυχα», «Το αυτοκίνητο δεν παθαίνει ζημιά;»–, αυτή απλώς σήκωνε τους ώμους. Σήκωνε συχνά τους ώμους, χανόταν στις σκέψεις της και περπατούσε με σκυμμένο κεφάλι, προτεταμένο το κάτω χείλος και ζαρωμένο πιγούνι. Κοιτούσε τα παπούτσια της ή τον δρόμο μπροστά της και τα βλέφαρά της έκρυβαν τα σμιχτά γαλανά της μάτια.

Το σπίτι της βρισκόταν στην άκρη της πόλης, εκεί όπου πολυώροφες πολυκατοικίες με διαμερίσματα και ασανσέρ εναλλάσσονταν με σπίτια που είχαν κήπο, χέρσα χωράφια, λαχανόκηπους και κοτέτσια. Οι πυκνοί φράκτες από σουρβιά, με τους πορτοκαλί καρπούς, έφταναν μέχρι το πεζοδρόμιο και τέτοια ώρα το πρωί στις αυλές έκαιγαν σωρούς κλαδιά και υπολείμματα από κλαδέματα. Ο καπνός ερχόταν από το πλάι κατά ριπές, ενώ η μυρωδιά από τα νοτισμένα φύλλα ανέβαινε από τα κανάλια αποστράγγισης και τις τάφρους. Εισέπνευσε βαθιά και σκέφτηκε ότι μερικές έντονες μυρωδιές είναι ευχάριστες. Της άρεσε, για παράδειγμα, η μυρωδιά των κελαριών και του περιβλήματος του σαλαμιού. Αντίθετα, απεχθανόταν τη μυρωδιά του γάλατος όταν σιγόβραζε στη φωτιά, αλλά αυτό ήταν εξαιτίας των χρόνων που είχε περάσει στο οικοτροφείο, όταν τους σέρβιραν ξινισμένο γάλα το πρωί, το μεσημέρι και το βράδυ.

Στο περίπτερο στο τέλος της κατηφόρας αγόρασε την εφημερίδα, βιαστικά, γιατί ήθελε να φτάσει γρήγορα στην τάξη και να ολοκληρώσει τις ασκήσεις που θα μοίραζε στους μαθητές. Έγραφε με το χέρι, ένα αντίγραφο για κάθε παιδί, με καθαρά, ευανάγνωστα γράμματα.

Ο κύριος Μινέρο στο μαγαζάκι με τις εφημερίδες δεν τόλμησε να αναφέρει τίποτα και δεν τη σταμάτησε. Ίσως

να μη γνώριζε καλά τη Σίλβια. Κυρίως ήταν αμήχανος, δε θα ήθελε να είναι ο πρώτος που θα της το ανέφερε. Σίγουρα θα ήταν, δεν το είχε μάθει σχεδόν κανείς, ήταν ακόμα πολύ νωρίς, και η Σίλβια φαινόταν ότι δε γνώριζε τι είχε συμβεί. Αν άρχιζε να κλαίει; Αν λιποθυμούσε και σωριαζόταν καταγής;

Ενώ σκεφτόταν να πει μια φράση (Σίλβια, είδες; Σίλβια, έμαθες; Σίλβια, περίμενε), ξερόβηξε για να καθαρίσει τη φωνή του και άνοιξε το στόμα να μιλήσει, αυτή είχε ήδη φύγει. Είχε αφήσει το ακριβές αντίτιμο στον πλαστικό μικρό δίσκο και είχε ήδη βγει από την πόρτα.

«Δεν είχε διαβάσει ούτε τους τίτλους;» τον ρώτησαν αργότερα.

«Όχι, δίπλωσε στα δύο την εφημερίδα, την έβαλε στην τσάντα και έφυγε».

Ποιος ξέρει, μπορεί να είχαν εξελιχθεί διαφορετικά τα πράγματα αν μάθαινε τι είχε συμβεί στο κορίτσι ενώ βρισκόταν μαζί με κάποιον άλλο. Ίσως κατέρρεε αμέσως εκεί μπροστά του.

Δε θα μπορούσε να φύγει μόνη της, σαν να μη συνέβαινε τίποτα. Ο Μινέρο θα τη συνόδευε στο σπίτι ή θα τηλεφωνούσε στους δικούς της: «Συνέβη κάτι, ελάτε να πάρετε τη Σίλβια». Ίσως να έτρεμε, να δίσταζε και μετά να συνερχόταν, να έσφιγγε την τσάντα και να έλεγε: «Είμαι καλά, πρέπει να πάω οπωσδήποτε στο σχολείο». Ενώ, αντίθετα, θα έμπαινε στο δάσος.

«Έπρεπε να τη σταματήσω» επαναλάμβανε ο Μινέρο τις επόμενες μέρες.

«Ο γάιδαρος ο Μινέρο, γιατί δεν τη σταμάτησε!» βροντοφώναζε ο ξάδελφος της Σίλβια, ο κοντινότερος συγγενής της. Είχε ύψος πάνω από ένα και ενενήντα και φωνή που έκανε τα ποτήρια να τρίζουν.

«Μη φωνάζεις, Ανσέλμο» προσπαθούσε να τον ηρεμήσει η γυναίκα του, που δεν άντεχε τη φασαρία που δημιουργούσε ο σύζυγός της, τον θεατρικό τρόπο που εκφραζόταν.

«Είναι αρχίδι! Πάντα το έλεγα!» συνέχιζε αυτός φωνάζοντας όσο πιο δυνατά μπορούσε, ενώ συγχρόνως χτυπούσε το τραπέζι με τις τεράστιες σαν φτυάρια παλάμες του.

«Φτάνει, θα πάθεις τίποτα».

«Αρχίδι».

«Τέλος πάντων! Τι σε νοιάζει ο Μινέρο; Στη Σίλβια πρέπει να επικεντρωθούμε. Πού μπορεί να πήγε. Πού γλίστησε ή έπεσε».

«Εσύ να μη μιλάς, δεν ξέρεις τίποτα» φώναξε ο Ανσέλμο και έσφιγγε τις γροθιές του για να διώξει το άγχος του.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ήταν ένα διώροφο κτίριο με μπεζ τοίχους, με περίφραξη από δικτυωτό πλέγμα, θάμνους ορτανσίας και φράκτη από δαφνοκερασιές. Στην αυλή εναλλάσσονταν σημεία με τσιμέντο και χαλίκια και άλλα με χορτάρι, όπου φύτεωναν μερικά χαμηλά δεντράκια, στα οποία σκαρφάλωναν και έκοβαν φύλλα τα μικρότερα παιδιά, για να φτιάξουν στα ψέματα σούπες. Ήταν ένα τέταρτο με τα πόδια από το μαγαζί με τις εφημερίδες.

«Υστερα από λίγο μάλλον άνοιξε την εφημερίδα» σκέφτηκαν αργότερα.

Πράγματι, η δασκάλα έβγαλε την εφημερίδα από την τσάντα της ενώ συνέχιζε να περπατά. Πριν μπει στο σχολείο, της άρεσε να διαβάζει τουλάχιστον τους τίτλους και να νιώθει συνδεδεμένη με τον κόσμο. «Δεν είσαι συγκεντρωμένη, Σίλβια, το μυαλό σου χάνεται». Συνέχεια αυτό της έλεγαν. Ξεδίπλωσε τη σελίδα με ένα τίναγμα και εκείνη τη στιγμή, στην άκρη του δρόμου, διάβασε την είδηση. Ξαφνικά κοκάλωσε. Έδειχνε απαθής και όμως, αν την πρόσεχες καλύτερα, η ακινησία της ήταν αφύσικη. Μέσα της μια τρικυμία. Έπαψε σχεδόν αμέσως να ξεχωρίζει τους χαρακτήρες, αλλά ανάμεσα στα θρυμματισμένα γράμματα λίγες μεμονωμένες λέξεις συνέχιζαν να ξεπροβάλλουν μπροστά στα μάτια της: «έπεσε», «σώμα», «τραγωδία». Ίσως ύστερα από ένα λεπτό να γύρισε σελίδα. Υπήρχε το υπό-

λοιπο άρθρο και η φωτογραφία μιας μεγάλης πολυκατοικίας, με τον χείμαρρο Τσέρβο να κυλά ορμητικά από κάτω.

Συνειδητοποίησε ότι είχε αρχίσει και πάλι να προχωρά, τα πόδια της κινούνταν μηχανικά. Περπατούσε γρήγορα, όπως κάποιος που έχει αργήσει σε ένα ραντεβού, και μόνο κάθε τόσο παραπατούσε ή γύριζε ο αστράγαλός της, αλλά δε συνειδητοποιούσε αν κούτσαινε ή αν την πονούσε ο ώμος, που τον είχε σύρει πάνω στον τοίχο ενός κτιρίου (η σκόνη από τον σοβά είχε αφήσει ένα άσπρο σημάδι στο πανωφόρι της, ή μήπως ήταν κιμωλία από τον πίνακα, που είχε μείνει από την προηγούμενη μέρα). Προσπέρασε το νοσοκομείο και άφησε τα βήματά της να την οδηγήσουν στην κατηφόρα. Το πεζοδρόμιο κατά μήκος του τσιμεντένιου τείχους ήταν στενό, τα αυτοκίνητα περνούσαν κάνοντας θόρυβο δίπλα της και αναπηδούσαν στο λιθόστρωτο.

Στην τελευταία στροφή φάνηκε ο χείμαρρος Τσέρβο και η γέφυρα, η Σίλβια ένιωσε σαν τα πόδια της να την οδηγούν να πέσει στο νερό. Δεν είχε αντίρρηση, δεν την ενδιέφερε ή, καλύτερα, το θεώρησε λογικό. Θα ήταν εύκολο να σκαρφαλώσει στο στηθαίο: κανείς δε θα έδινε σημασία, ούτε θα προλάβαινε να επέμβει. Αντίθετα, έκπληκτη διέσχισε τη γέφυρα και έφτασε στην απέναντι όχθη σαν να έκανε ποδήλατο, και πραγματικά ένιωσε μια σουβλιά στην κοιλιά, γιατί βρισκόταν κοντά στην πολυκατοικία που τη φωτογραφία της είχε δει στην εφημερίδα, και για μια στιγμή θυμήθηκε το παραμύθι του μουσικού που παίζει αυλό και πνίγει αρουραίους στο ποτάμι, και μετά, για να εκδικηθεί, πνίγει και τα παιδιά. Αυτή ήταν ο αρουραίος, η σειρά ήταν λάθος: ο αρουραίος προηγείται του κοριτσιού, δεν ακολουθεί.

Στο μεταξύ είχε χάσει την ευκαιρία και ήταν υποχρεωμένη να προχωρήσει: σκέφτηκε ότι ίσως περπατούσε μέχρι

να καταρρεύσει τελείως, και αυτό καλό θα ήταν, μόνο που θα έπαιρνε περισσότερο χρόνο.

Η όρασή της εξασθενούσε, δεν ξεχώριζε πια καθαρά τα σχήματα. Της φάνηκε ότι το δάσος ερχόταν καταπάνω της και την τύλιγε σε ένα συνονθύλευμα από κορμούς, αγκάθια και φυλλώματα δέντρων.